

Latvijas Univeristātes Medicīnas fakultātes aizbraukušo mācībspēku dzīvokļu iekārtu liktenis pēc Otrā pasaules kara (1944-1946)

80. Latvijas Universitātes starptautiskā zinātniskā konference
LU Muzeja sekcijas “Zinātņu vēsture un muzeoloģija” 1. sēde
"Latvijas Universitātes vēsture. Personības un notikumi."

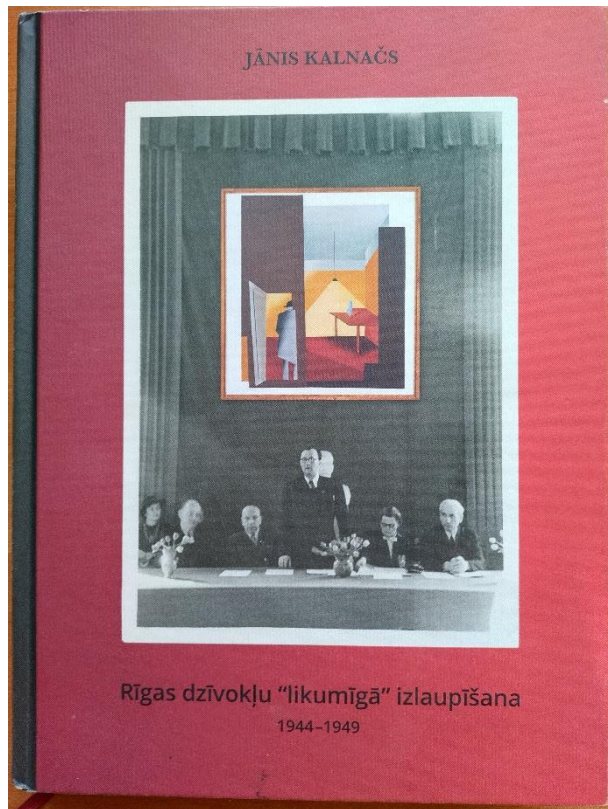
Mārtiņš Vesperis
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs
Rīga, 15.03.2022.

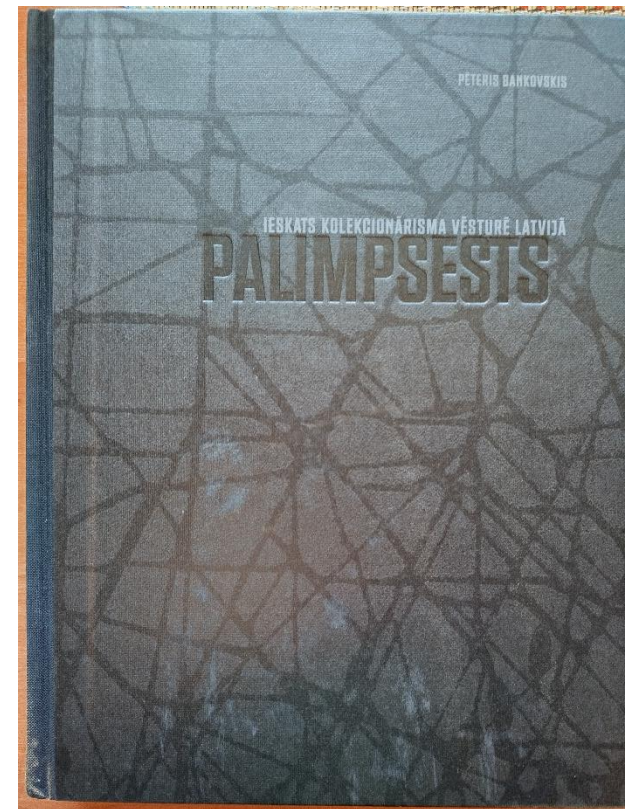
10132

Prof. Pauls Stradiņš savā darba kabinetā. Rīga, 20. gs. 50. gadu vidus.
Fotogrāfs: nezināms. PSMVM krājums: F 10132

KUR UZZINĀT PAR ŠO TĒMU?

Jānis Kalnačs. Rīgas dzīvokļu «likumīgā» izlaupīšana 1944-1949. Rīga, izdevniecība «Neputns», 2017.

Pēteris Bankovskis. Palimpsests. Ieskats kolekcionārisma vēsturē Latvijā. Rīga, izdevniecība «Neputns», 2020.

KĀDI IR MATERIĀLI PAULA STRADIŅA MEDICĪNAS VĒSTURES MUZEJĀ?

PSMVM krājums

- Prof. Paula Stradiņa materiāli par LU mācībspēku mantu aprakstīšanu.
- Prof. Pētera Sniķera mantas aprakstīšana.
- Prof. Reinholda Sniķera mantas aprakstīšana.
- Doc. Arvēda Alkšņa mantas aprakstīšana.
- Doc. Jāņa Skujas sarakste ar prof. Jāni Šulcu.
- Prof. Paula Stradiņa vēstules prof. Jēkabam Prīmanim.

PSMVM Pētniecības nodaļa

- Prof. Jēkaba Prīmaņa vēstules Paulam Stradiņam un Jānim Stradiņam, kopijas.
- Prof. Kārļa Barona meitas Birutas Ērgles atmiņas un mazmeitas Ilzes Ērgles atmiņas, kopijas.
- Prof. Kārļa Barona meitas Lidijas Podnieces vēstule tēvam, kopija.
- Dr. Arnolda Laksberga materiāli par prof. Hermani Buduli, kopijas.
- Prof. Kārļa Barona sarakste, kopijas.
- Prof. Jēkaba Alkšņa vēstules, kopijas.

KĀDA BIJA SITUĀCIJA?

- 1939. gadā Latvijā bija ap 1600 ārstu, no tiem ap 150 vācbaltu ārsti un ap 150 ebreju ārstu.
- 2. pasaules kara laikā Latviju pameta ap 150 vācbaltu ārstu (1939-1941), holokaustā dzīvību zaudēja lielākā daļa ebreju ārstu. 1944-1945. gadā Latviju pameta ap 900 ārstu. Latvijā palikuši ap 400 ārstu.
- 1944.18.VI prof. Pauls Stradiņš lūdz atļauju apsekt aizbraukušo LU Medicīnas fakultātes mācībspēku mantu un bibliotēku stāvokli.
- 1944.13.X Rīgā ienāca Padomju Savienības Sarkanā armija.
- 1944.23.XII prof. Pauls Stradiņš saņem atļauju apsekt 45 LU Medicīnas fakultātes mācībspēku dzīvesvietas, kas tiktu nodotas LVU Medicīnas fakultātes glabāšanā.
- Reāli LU mācībspēku dzīvokļu apsekošana sākas jau 1944. gada novembrī.
- 1945.8.V beidzās 2. pasaules karš. Rīgā sāk atgriezties bēgļi no Kurzemes.

NOSKAŅOJUMS PIRMS AIZBRAUKŠANAS: ASIST. LIDIJA PODNIECE (1904-1987)

LU asist. Lidijas Podnieces (dz. Barons) vēstule tēvam prof. Kārlim Baronam. Rīga, 1944. gada vasaras beigas. Ilzes Ērgles arhīvs

- *[..] Liktenim patīk mūs izšķirt. Rūpes mani māc par Tevi, mans tēvs. Es aizbraucu un Tu paliec šeit. Tā bija Tava pārliecība palikt šeit. Lai Dievs Tevi sargā.*
- *Tautiskās lietas nododu vēsturiskam muzejam. Tētiņ (Krišjāņa Barona) lietas gribu nodot folkloras krātuvei t. i. viņa manuskriptus. Gleznas paņemu līdz. Tu taču nedusmosies, ka paņemu Tavu Purvīti (mākslinieks Vilhelms Purvītis) līdz? Es jau ar visu atgriezīšos. Tāpat „Jāņa vakaru”.*
- *Nosūtīju 3 kastes un vienu kurvi. Vienā kastē ieliku savu urbjašānu un pārpalikušos instrumentus un materiālus. Produkti jau ir tik smagi, ka nemaz mīļu lietu bez, nepieciešamām drēbēm, var paņemt līdz. Līdzī ņemu daļu fotogrāfiju, Kr. Barona Atmiņas, Tautas Dziesmas Kasparam (dēlam), un mazos Ed. Virzas Straumēnus.*
- *Tad man vēl 3 gājieni priekšā. Mani mīļie kapos jāapmeklē, tad pie Brīvības pieminekļa jānoliek ziedi un tad no Vērmānes dārza pie Lauvām jāpaņem līdzī maisiņā Latvijas zemīte. Tā būs satikšanās zeme.*
- *Garā noglāstu un apstaigāju Dainu takas (lauku mājas Turaidā) – lai svētīta šī zeme un tie cilvēki, kas tur dzīvo. Sirsnīgi un mīļi sveicini visus. [..]*

Prof. Kārlis Barons ar savu ģimeni. Rīga, ap 1935. Fotogrāfs: nezināms. PSMVM krājums: MVMp 25715, Ffp 5957

Vēstuli L. Podniece iedeva mājas sētniecei, lai atdotu K. Baronam, kurš to tā arī nesaņēma. Vēstule beigās tika atdota K. Barona vecākai meitai Birutai Ērglei

KAS DZĪVOKĻOS ATRADIES: PROF. KĀRLIS BARONS (1865-1944)

Prof. Kārļa Barona vēstule tēvam Krišjānim Baronam.
Rīga, 1892.30.VII. RMM krājums: RTMM inv. nr. 365556

- *[..] Aizvakar mēs pie jauka laika pārvedām savas lietišas no Pārdaugavas uz Pēterburgas Ārrīgu.*
- *Kortelis sastāv iz 5 istabām, priekšnama un Entrée pie trepēm, ķēķis, neliels stūrīts priekš meitas, gaišs ankambaris*
- *Līdz mēs atbraucām sāka nest dažas lietas no tām vietām, kur tās bija pirktas.*
- *Lietas izpakāja, traukus un dažas citas lietas tūlī salika plauktos, kuru te dieva svētība gan ķēķī, gan ankambarī. Sasisti tikai: 1 tējas glāze, 1 terīna, 1 šķīvis.*
- *Dzīvoklīts ļoti gaišs, visiem viņš patīk. No ielas puses pie logiem smuki liepas koki. Naudas izdots labi daudz.*
- *Še ir liste no tām lietām, kas līdz šim pirktas:*

Ēdamais galds 20 r.	12 vītnes krēsli 26 r
2 madrači 36 r.	2 lēnkrēsli 16 r
Kušete 20 r. 75	1 vītnes dīvāns 14 r
Rakstāmgalds 40 r	12 bērzu krēsli 21 r
Kumode 11 r	4 gardiņu pakaramies
4 galdiņi 24 r	a 150 6 r
knaģi 2 r 50 k	4 pāri rozetu priekš pēdēj. 1 r
zāles galds 14 r	2 vašgaldi 7 r
2 krēsli priekšnamam 4 r	2 trūbiņas pie bļodām 1,50 k
1 spieģelis priekšnamam 11 r	2 spaņi vašgaldiem 5 r
32 arš.gardiņu a 65 k 20 r	sirmju krāģis 3 r 75
80 madapolanu (?) priekš	šiltas 2,65
gard. 2,16	trauki pie Trofim. <u>9,39</u>
gardiņu saites a 40 k 160 k	<u>113,29</u>
mazas gardīnes 3 arš. <u>90 k.</u>	
<u>208.7</u>	

Prof. Kārlis Barons uz Suvorova ielu 25 pārcēlās
1892. gadā, kur nodzīvoja līdz kādam 1912. gadam

DZĪVOKĻU IEKŠSKATI: PROF. KĀRLIS BARONS (1865-1944)

Prof. Kārlis Barons ar ģimeni, vecākiem un sievasmāti savā dzīvoklī Suvorova ielā 25 (tagad Kr. Barona iela). Rīga, 1909. Fotogrāfs: J. Rieksts. PSMVM krājums: MVM 44837, Ff 5654

Prof. Kārlis Barons ar ģimeni un tēvu Krišjāni Baronu savā dzīvoklī Suvorova ielā 3 – 5 (tagad Kr. Barona iela). Rīga, 1922. Fotogrāfs: nezināms. RMM krājums: RTMM inv. nr. 212267

DZĪVOKĻU IEKŠSKATI: PROF. JĒKABS PRĪMANIS (1892-1971)

Nams Alberta ielā 1, kurā dzīvoja prof. Jēkabs Prīmanis. Rīga, 2022. Fotogrāfs: M. Vesperis

Prof. Jēkaba Prīmaņa dzīvokļa iekšskats Rīgā, Alberta ielā 1. Rīga, 1939. Fotogrāfs: nezināms. PSMVM krājums: MVM 58887, Ff 7471

CITU LU PROFESORU DŽĪVOKĻU IEKŠSKATI

Prof. Pēteris Sņķers (1875-1944) dzīvokļa iekšskats Rīgā, Brīvības ielā 15 (tag. 39). Rīga, ap 1930.
Fotogrāfs: L. Šrameks. PSMVM krājums: MVM 43137, Ff 5150

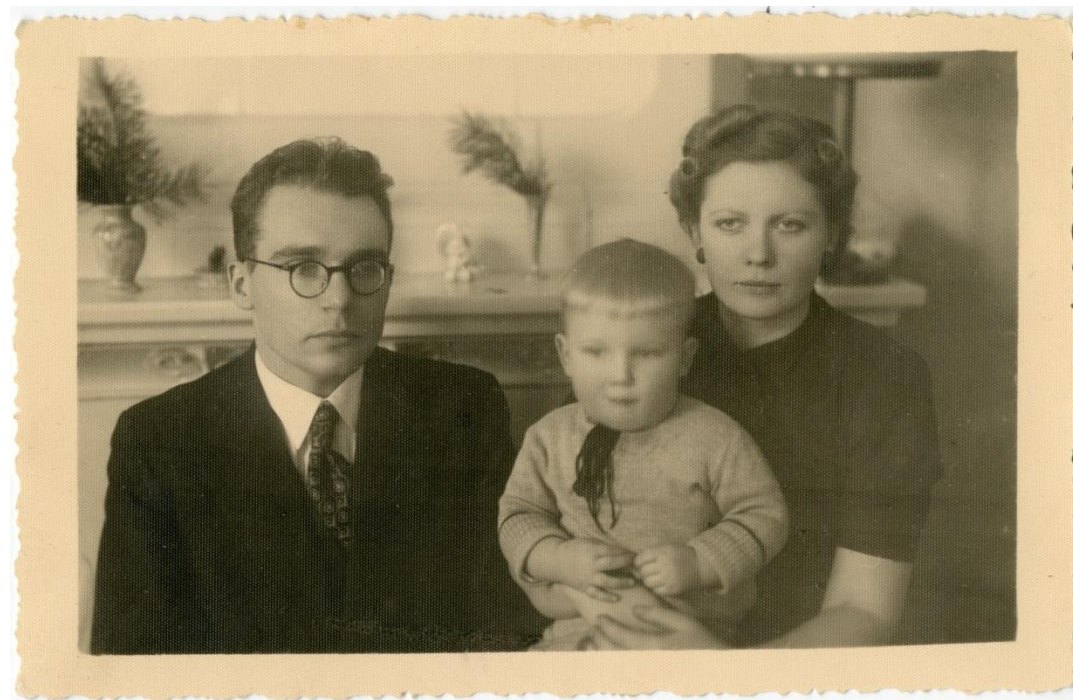

Prof. Ernesta Putniņa (1867-1962) kabineta iekšskats Rīgā, Brīvības ielā 2 (tag. 38). Rīga, 20. gs. 30. gadu beigas.
Fotogrāfs: O. Draudziņš. PSMVM krājums: MVM 41198/2, Ff 5024/2

MANTAS APRAKSTĪŠANA: DOC. ARVĒDS ALKSNIS (1910-1991)

1944.6.XII. Mantu izdošanas akts no Brīvības ielas nr. 28 – 2 uz Pilsoņu ielu 13. PSMVM krājums: inv. nr. 12807

1 rakstāmgalds, balts	3 stikla trauki
1 mazgājamais galdiņš	10 menzūras
3 med. instr. galdiņi	1 elektr. aparāts
1 sēdeklis, melns	255 med. instrum., dažādi
1 med. krēsls, balts	950 grāmatas, brošūras
1 kušete	20 katetri
1 zāļu skapītis, stikla	20 ģimenes, portreti
1 tintnīca, 3 daļās	3 šļirces, lielas
30 zāļu pudelītes	3 šāles
1 galda lampa	5 ģimenes albumi
1 liels stikla trauks	1 kalna saule
1 izbīdāms statīvs	1 paka, dažādi dokumenti

Doc. Arvēds Alksnis ar ģimeni Rīgā, Brīvības ielā 28. Rīga, 1940. Fotogrāfs: nezināms. PSMVM krājums: F 30759/2

«NACIONALIZĒTĀS» MANTAS ATGŪŠANA: DR. MED. JĒKABS NĪMANIS (1892-1979)

**«[..] Tā mēs ar dzīves draugu
un audžumāti bijām, tā sacīt,
izgērbti līdz kreklam.»**

Tā bērnu ārsts Jēkabs Nīmanis raksta savās atmiņās par to kā visa viņa iedzīve tika «nacionalizēta» gan Rīgā, gan arī Jūrmalā. Skaidrītes Nīmanes arhīvs

Dr. med. Jēkabs Nīmanis savā kabinetā Jūrmalā, Undīnes iela 9. Jūrmala, 20. gs. 70. gadi. Fotogrāfs: nezināms. PSMVM krājums: MVMp 17838, Ffp 4016

«Nacionalizētās» mantas no J. Nīmaņa dzīvokļa Rīgā, Daugavgrīvas iela 6

Dr. med. Jēkaba Nīmaņa pašrocīgi sagatavotais
«nacionalizēto» mantu saraksts. Rīga, 1945.
Skaidrītes Nīmanes arhīvs

Viesistabas iekārta:

Mahakoni koka garnitūra, Ludviga XIV

1 sofa, zila zīda gobelēnu

4 zilu gobelēnu polsterēti krēsli

4 zilu gobelēnu lēnkrēsli

1 liels trimo

1 kristāla lustra

Kabineta iekārta:

1 rakstāmgalds, melna ozola

6 melni, ozola krēsli, polsterēti

2 melni ozola krēsli ar rokturiem, polsterēti

2 grāmatu skapji, ozola, brūni

1 ozola galds, četrstūra

1 parastais guļamdīvāns

1 masīva bronzas griestu lampa

1 kabineta galda lampa

6 ozola lēnkrēsli, polsterēti

VĒL DAŽI SKUMJI PIEMĒRI

«[..] Visu 6-istaba dzīvokli atstāju likteņa ziņā. [..]»

«[..] Rīgā mēs bijām visu zaudējuši.»

PSMVM krājums: MVM 48316/1-5, R 34566/1-5

Tā savā vēstulē prof. Jānim Šulcam (1885-1979) rakstīja bijušais privātdocents Jānis Skuja (1886-1983). Rīga, 1963.

1944. gada beigas viņš ar ģimeni devās bēgļu gaitās uz Vāciju. 1945. gada rudenī viņš ar ģimeni tika atgriezts atpakaļ uz Latvijas PSR.

«Mēs devāmies bēgļu gaitās uz Kurzemi. Kad beidzās karš, mēs atgriezāmies Rīgā. Savā dzīvoklī mēs vairs netikām, neko arī neatguvām.»

Tā savās atmiņās par tēva ārsta doc. Valentīna Būmeistara (1914-1987) dzīvi stāstīja viņas meita Ilze Sedleniece viņa piemiņas pasākumā PSMVM 2014. gadā

KO VISVAIRĀK ŽĒL: PROF. JĒKABS ALKSNIS (1870-1957)

**«Visvairāk man žēl ir mana
bibliotēka»**

Prof. Jēkabs Alksnis savā vēstulē meitai Austrai
Liepiņai. Londona, 1948. Valda Liepiņa arhīvs

Prof. Jēkabs Alksnis savā kabinetā. Rīga, 1935.
Fotogrāfs: K.Rake. PSMVM krājums: MVM 21467,
Ff 2761

VAI KAUT KAS IR SAGLABĀJIES NO
PROF. PAULA STRADIŅA VĀKUMA?

PALDIES PAR UZMANĪBU!